

A MEREV JELÖLŐ DEFINÍCIÓJA

Egy „...s...” formájú megnyilatkozásban az s kifejezés akkor és csak akkor számít merev jelölőnek, ha valamely o dologra szükségszerű, hogy a „...s...” megnyilatkozás akkor és csak akkor igaz, ha o kielégíti a „...x...” mondatot.

(„...s...”-ben s merev jelölő) $\equiv \square[(\text{„...s...” igaz}) \equiv (o \text{ dolog kielégíti azt, hogy „...x...”})]$

A definíció részleteinek magyarázata

- „Az s kifejezés akkor és csak akkor számít merev jelölőnek” — Az s kifejezés egy névjellegű szó. Olyasmi, ami névnek tűnik (pl. mert a mondat nyelvtani alanyának szerepét tölti be), és esetleg bizonyítható róla, hogy merev jelölő. Azért beszélünk óvatosan „névjellegű szóról”, mert egyelőre nem tudjuk, hogy s valóban név-e.
- „»...s...« formájú megnyilatkozás” — egy állítás, amelyben előfordul az s névjellegű szó.
- „...” — a mondatnak azt a részét rövidíti, amely megmarad, ha s -t eltávolítjuk (tehát „...” egy sokszor nagyon bonyolult belső szerkezetű predikátum).
- „»...x...« mondat” — Mivel a „...” egy olyan csonkolt mondat, amiből egy névjellegű valami hiányzik, ezért nyilvánvaló, hogy x is egy névjellegű szó (változó), hiszen nevet kell illeszteni s helyére, hogy a csonkolt mondatból újra kerek mondatot kapjunk. Az x szerepe itt pusztán annyi, hogy fenntartsa egy név helyét a mondatban.
- „ha valamely o dologra” — Az o egy konkrét dolog. Itt egy a szó mindennapi értelmében vett dologra kell gondolni: egy jelöltre, egy individuumra, mégpedig arra az individuumra, amelyik az s név faktuális értéke. $|s| = o$ A definícióból látszik, hogy az „...s...” mondat igazsága a bikondicionális által kifejezett meglehetősen szoros kapcsolatban áll az o dologgal. Az „...s...” mondat igazsága az o dologtól függ. Például a „Szókratész filozófus” mondat igazsága a 'Szókratész' név jelölésétől függ. Attól, hogy tényleg filozófus-e.
- „kielégíti a »...x...« mondatot” — Egy mondatot egy interpretációs, illetve értékelő eljárás során a mondatban található kifejezésekhez rendelt faktuális értékek elégítenek ki. Mégpedig azok, amelyek a mondatot igazzá teszik. A merev jelölő definíciója szempontjából csak az x névjellegű kifejezés faktuális értékelése fontos. A „...” elemeinek faktuális értékét adottnak és rögzítettnek vehetjük.
- „ o kielégíti a »...x...« mondatot” — Ha x faktuális értékének az „ o dolgot” tekintjük (amely egy jelöllet, egy individuum), akkor igaz mondatot kapunk.
- \square — A szükségszerűség jele

Példa 1. Franciaország első császára

Vajon a *Franciaország első császára Korzikán született* mondatban a *Franciaország első császára* névjellegű kifejezés merev jelölő-e? Helyettesítsük a definíciónkba a következőket!

s = Franciaország első császára; „...” = Korzikán született

A *Franciaország első császára Korzikán született* megnyilatkozásban a *Franciaország első császára* kifejezés merev jelölőnek számít $\equiv \square[(Franciaország\ első\ császára\ Korzikán\ született) \equiv (o\ dolog\ kielégíti\ azt,\ hogy\ x\ Korzikán\ született)]$.

A szögletes zárójelben látható, hogy az első császárnak pontosan akkor kell Korzikán születnie, amikor o dolog kielégíti azt, hogy „ x Korzikán született”. Az, hogy o dolog kielégíti azt, hogy „ x Korzikán született” annyit jelent, hogy igaz az, hogy o Korzikán született. A definíció tehát azt a feltételt fogalmazza meg, hogy az első császár akkor és csak akkor szülessen Korzikán, ha egy bizonyos dolog (mégpedig o) Korzikán születik. Más szóval *az első császár születései helye egy o személy születési helyétől függ.* (És viszont.)

Van-e olyan o , amely szóba jön arra, hogy ilyen szoros kapcsolatban legyen az első császárral? Az egyetlen ilyen személy az, aki ténylegesen az első császár volt: Napóleon.

Helyettesítsük be ezt az eredményt a definícióba! Legyen o = Bonaparte Napóleon!

A *Franciaország első császára Korzikán született* megnyilatkozásban a *Franciaország első császára* kifejezés merev jelölőnek számít $\equiv \square[(Franciaország\ első\ császára\ Korzikán\ született) \equiv (Napóleon\ kielégíti\ azt,\ hogy\ x\ Korzikán\ született)]$.

Mivel az, hogy Napóleon kielégíti azt, hogy „ x Korzikán született” nem jelent mást, mint hogy Napóleonra igaz, hogy Korzikán született, az előző megfogalmazás így egyszerűsíthető:

A *Franciaország első császára Korzikán született* megnyilatkozásban a *Franciaország első császára* kifejezés merev jelölőnek számít $\equiv \square[(Franciaország\ első\ császára\ Korzikán\ született) \equiv (Napóleon\ Korzikán\ született)]$.

A definíció két bikondicionálist tartalmaz. Tudjuk a történelemből, hogy mindkét tagja igaz, így a második bikondicionális (a szögletes zárójel tartalma) igaz.

Ez azonban esetleges, nem pedig szükségszerű igazság. Ha nem Napóleon lett volna az első császár, akkor a második bikondicionális első tagja nem lett volna igaz, viszont a második tagja akkor is igaz lenne. Ekkor a második bikondicionális hamis lenne. Következésképp ez a bikondicionális *nem szükségképpen* igaz. Van olyan lehetséges világ,

amelyben hamis.

Ezért az első bikondicionális második tagja hamis. Ahhoz, hogy maga az első bikondicionális igaz lehessen (hiszen egy eleve helyesnek elfogadott definíció behelyettesítéseként jött létre, így annak kell lennie), hamisnak kell lennie az első tagnak is.

Tehát hamis, hogy a *Franciaország első császára* kifejezés merev jelölő.

Példa 2. Napóleon

Merev jelölő-e a *Napóleon* névjellegű kifejezés a *Napóleon Korzikán született* mondatban?

Helyettesítsünk be a definíciónkba a következőket!

$s = \text{Napóleon}$; „...” = Korzikán született

A *Napóleon Korzikán született* megnyilatkozásban a *Napóleon* kifejezés merev jelölőnek számít $\equiv \square[(\text{Napóleon Korzikán született}) \equiv (o \text{ dolog kielégíti azt, hogy } x \text{ Korzikán született})]$.

A teljes bikondicionálisnak igaznak kell lennie, hiszen egy definíció mindig igaz. Egy bikondicionális akkor igaz, ha két tagjának igazságértéke megegyezik. Ez kétféleképpen valósulhat meg: vagy mindkettő igaz, vagy mindkettő hamis. Az előbbi lehetőség esetén hamis lenne az előtag, vagyis az, hogy a *Napóleon* kifejezés merev jelölőnek számít. Ahhoz tehát hogy ez igaz lehessen, a második tagnak igaznak kell lennie. Teljesül-e ez a feltétel?

A második tag azt mondja, hogy egy bikondicionális szükségszerűen igaz. Tehát ez a második bikondicionális nem csak hogy igaz (1), hanem szükségszerűen igaz (2).

1. Egy bikondicionális akkor igaz, ha tagjainak igazságértéke megegyezik. Tudjuk a történelemből, hogy első tagja igaz, tehát a második tagjának is annak kell lennie.

A második tag azt állítja, hogy ha az o dologra, vagyis Napóleonra alkalmazom a „Korzikán született” kifejezést, akkor igaz mondatot kapok. Más szóval azt állítja, hogy „Napóleon Korzikán született”.

Írjuk ezt az eredményt a definícióba!

A „*Napóleon Korzikán született*” megnyilatkozásban a *Napóleon* kifejezés merev jelölőnek számít $\equiv \square[(\text{Napóleon Korzikán született}) \equiv (\text{Napóleon Korzikán született})]$.

2. Mivel a bikondicionális két tagja azonos, ezért logikai igazság, vagyis nemcsak hogy igaz, hanem szükségszerűen igaz.

Ezért az első bikondicionális második tagja igaz, tehát a *Napóleon* szó merev jelölő.